Бр. 128 У Новом Саду, у недељу 1. (14.) јула 1914. Година XXX.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску, Србију Црну Гору
и друге стране земље

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·50	„
на чет. год.	К 8·50	11.—	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова
Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Паијевића у Дунавској ул. бр. 36.

Власник и издавалац: деоничарско друштво Браник. | Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Перић. | Електрична штампарија д. д. Браника у Н. Саду.

Позив на претплату.

Пошто са 1. (14.) јулом о. г. улазимо у трећу четврт, молимо поштоване своје претплатнике да обнове своју претплату, а дужнике молимо, да подмире свој дуг.

Претплата за „Браник“ остаје стара: на читаву годину 34 К, на по године 17 К, па четврт године 8 К 50 пот., а може се претплатити и месечно са 2 К 90 пот. За Србију износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара За све остале стране земље износи претплата 46 К у нашем новцу. Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом на администрацију „Браника“.

Гласови о мобилизацији руске војске.

Тешки притисак политичке неизвесности лежи на Европи правим алпским теретом. Никада мира једном, да се народи овога дела света могу предати мирном раду око свога културног и привредног развитка. Таман су се мало стишали страшни вали, које подигоше историјски догађаји на Балканском Полуострву, а на несрећу таман смирене Европе и понаособ *српскога народа* у њој, догоди се у Сарајеву *гнусни атентат* на живот надвојводе-престолонаследника *Фрање Фердинанда* и племените супруге му, војвоткиње од Хоенберга. Тај злочин је силно уздрмао Европу!

Полуслужбени и владини листови бечки и пештански *не престају дражити против Срба* и услед тога, наравно, не умеју ни *београдски* листови да се смире. Ту се *греши и на једној и на другој страни* те ће најбоље бити, да се разборити и мирољубиви људи не даду пореметити, него да мирно сачекају, док се не испишу господа шовинисте у Београду и владини шмокови код нас. Колико се може видети, нека бечка господа се не устручавају, да *за сарајевско убиство потрвају на одговорност* **српску владу**, и с тога тим већу пажњу ваља обратити на стално расправљање у јавности о једној врло важној ствари, а то су *гласови и вести о новој и новој мобилизацији руске војске*.

Добро обавештени прашки „Národni Listy“ (главни орган младочешке странке, којој је на челу чувени политичар др. Карел Крамарж) доносе веома значајне појединости о том, како Немачка, Француска и наша монархија повећавају војску, па упозоравају на петроградске „Биржевија Вједомости“, које описују *велики војени програм садашњега руског министра војног*, генерала коњице *Сухомлинова*. Тај велики војени програм Сухомлиновљев *створиће Русији огромну војску*, која ће знатно бројно превазићи удружене војске читавог низа великих сила, које се могу сматрати као противнице великој словенској царевини. *Немачка* војска у миру према новом одбранбеном закону од године 1913. има за две године да достигне број од *784.000* војника. *Аустро-угарска* армада, после повишења контингента, бројаће у мирно доба *460.000* момака. Најпосле *италијанска* бројаће око *300.000* војника. Скупа ће дакле *војска Тројнога Савеза* у миру бројати г. 1917. нешто преко *1,500.000* људи, дакле *са* 104 000 *војника мање*, него што руска војска има овога лета. А на зиму ће руска армада *надмашавати* спојене војске Тројног Савеза, Јапана (250.000), Турске (220.000) и Шведске (78 000). Тих *шест* сила имају у миру само 2,0000 000 момака, а *Русија сама* ће на зиму имати **2,116.000** војника.

Из Београда пак јављају, да ће се и комисија, која је састављена ради градње новога моста на Дунаву између Србије и Румуније код Прахова, кроз који дан састати. Румунска влада иде і за тим, да створи непосредну железничку везу између Прахова и Букурешта, која има бити готова до године 1917. Исто тако има бити саграђена железница из Букурешта до одређеног места на руској граници. Градња те пруге извршиће се на потицај Русије, а за то су меродавни били стратегијски обзири.

А кад истакнемо још једну околност: да је руска влада, такођер, потпуно пријатељски и у рукавицама упозорио грофа Берхтолда на *рђав утисак, што га је сарајевски погром учинио на руску јавност*, и да *Србија може чврсто рачунати на руску помоћ*, — онда ћемо схватити сву важност иностраног положаја. Судски прогони *криваца* разумљиви су, али је неправедна ствар, кад се због тих криваца чак иде за уништењем Српског Сокола, за ограничењем закона о удруживању и зборовима; влада шта више *спрема законски предлог* о најоштријем надзору младежи и *о ограничењу автономије српске цркве и вероисповедног школства*, — а већ чујемо протесте и читамо у новинама, да је *руски цар више од* **650.000 резервиста** *задржао на даља три месеца у војној служби*, па да је попретио и другим начином.

Изгледа, да су тројесавезна политика, албанска пустоловина и подобна задирања у странпутицу подрили снагу наше монархије и да је престиж наше државе раван нули.

То је жалосно за нас, и сви они, који су забринути за будућност наше монархије, морају запитати: Зар у Бечу још никако не увиђају и не осећају, да треба *променити* правац како иностране, тако и домаће политике? Оклевати се нема каде.

---

† НИКОЛАЈ ХАРТВИГ.

— Жалост у Србији. — Лекар о Хартвиговој смрти. — Где ће Хартвиг бити сахрањен. —

Београд, 29. јуна.

У земљи је свеопшта жалост за руским послаником Хартвигом, чије пријатељство сматра народ за неоцењиво. Београд је у жалости и црним заставама, које су данас, због краљева дана рођења, замењене народним, но сутра ће се опет истаћи црне заставе.

О смрти Хартвиговој колају разне верзије, али је несумњиво, да је Хартвиг умро од капље у срцу. О смрти посланиковој др. Слободан *Рибникар*, који је први од лекара био на лицу места, саопштава ово:

„Седео сам, по вечери, још у трпезарији, кад ме око 9 и по сати девојка викну на телефон.

— Дођите чим пре овамо, у аустро-угарско посланство, г. докторе! Овамо је велика опасност!

Глас, који ми је то казао, био је толико престрављен, да нисам ништа даље питао, него одмах појурио тамо.

Кад сам зазвонио на посланству, врата ми је отворио неки човек у црном оделу, поред којег сам ја хтео одмах да пођем уз степенице. Али он ме заустави:

— Ја сам барон Гизл. Молим вас, г. докторе, брзо! Руском је посланику зло!

Устрчао сам брзо с њим уз оно неколико басамака и ушао у један омањи кабинет. На једном малом дивану лежао је Хартвиг. Глава му је била високо на јастук уздигнута оковратник и одело раскопчано, на срцу и на челу имао је хладну облогу, гђа Гизл трљала му је слепе очи и жиле на рукама. Али Хартвиг је лежао мирно склопљених очију, и није дисао. И кад сам га опипао и ослушнуо, видео сам да му пулс не удара, да му срце не куца.

Покушао сам, разуме се, ипак да га повратим у живот, и ако никакве наде нисам имао да ћу у томе успети. Показао сам гђи Гизл шта има да ради, па сам онда пошао да из апотеке донесем што ми треба.

У томе је наишла гђица Хартвиг, престрављена, скамењена. Ја сам сео у њена кола и потерао у апотеку. Брзо сам узео што ми треба и вратио се назад. Али никакве инјекције и никаква друга процедура нису ништа помогле.

Око 10 сати стигли су и др. Симоновић и др. Св. Николајевић. И они су покушали да поврате Хартвигу живот, али опет без успеха. А дотле су већ и разне друге особе почеле да стижу у аустријско посланство. Дошао је немачки посланик, барон Гризингер, дошли су чиновници руског посланства, дошао је један полицијски писар.

Док се гђа Гизл налазила докторима на руци, дотле им је г. барон Гизл, сав узрујан објашњао, шта је претходило смрти Хартвиговој. Разговарали су, вели, о сасвим споредним стварима. Говорили су између осталог, и о одсуству. Хартвиг му је казао, како му не ваља срце, како му је срце раширено, и како ће идуће недеље право преко Беча и Франкфурта у бању Наухајм. Г. барон Гизл питао га је, вели:

— Па што одмах не идете? Што већ до сад нисте отишли?

— Нећу да идем, док не прође краљев дан, одговорио је Хартвиг.

И непрестано је при томе пушио. А онда је — прича г. барон Гизл — наједанпут рекао: „Ах!“, и глава му је клонула. Г. Гизл је, вели, у први мах помислио, да је он то направио само гест, показујући да је уморан. Али кад је видео да се он све више срозава, он је скочио, придржао га и положио на софу. Трипут је Хартвиг закркљао и онда се — стишао. Г. барон Гизл викнуо је брзо своју госпођу, која је у тај мах на горњем спрату свирала на клавиру, она је дотрчала, узела с места да таре Хартвигу слепе очи и руке колоњском водом, метнула му хладне облоге на срце, на главу, али су и он и она видели да болеснику не иде добро. У томе сам и ја стигао.

Кад су доктори утврдили, да нема начина да се Хартвиг поврати у живот, они су му мало детаљније прегледали тело. Што их је изненадило, то је да су Хартвигу обе ноге биле скоро до колена јако отечене. Значи, дакле, да је њему срце одавно већ било рђаво и слабо, пошто су му, ето, и ноге биле почеле отицати, али да се он на то није освртао, остављајући ваљда да се лечи тек кад у бању оде.

*

Прва заупокојна служба пред мртвим телом великог дипломате одржана је за тим.

Још пре 3 часа, за кад је био заказан овај чин пијетета према великом руском посланику и српском пријатељу, пред палатом руског посланства била је скупљена огромна маса света. И мало и велико и просто и интелигентно, покушавало је, да уђе у посланство, да види последњи пут, макар и мртвог, тог великог Руса и великог пријатеља српског народа.

Улазак се није бранио, али су га маса кола и аутомобила спречавали, тако да је многи са пуним срцем морао одустати од своје жеље.

Уз неколико басамака улази се у предворје, у коме момци у црнини, дубоко клањајући се, дочекују свакога. Друго предсобље пуно је дама у црнини, неке су уплакане а неке живо разговарају: има и министарских дама.

Из предсобља, пролазећи кроз једну собу, у којој се налази један део покојникове библиотеке, улази се у велику салу, у којој лежи тело покојнога Хартвига. То је та просторија, која је у ванредним приликама служила за „капелу руског посланства“.

Високо горе у једном углу мала икона Божје Мајке; десно и лево од улаза у природној величини слике блаженопочивших руских царева Александра II. и Александра III., а одмах на десном зиду слика садањега руског цара и царице. Около зидова по сали позлаћене столице, табурета и софице, све у стилу Лудвика XVI.

На горњем крају сале, на четири степена уздигнут, лежи катафалк са мртвим телом Николе Хартвига. На зиду чело главе је с једне стране слика краља Петра, а с друге слика престолонаследника руског.

Катафалк је сав засут цвећем, чело главе су канделабри а около свећњаци са воштаницама, све украшене белим креповима. У подножју скроман венац, на чи-

јим тракама пише, да га даје послуга посланства своме добром начелнику. Други венци и друго цвеће не носе траке, јер је то само за прве тренутке.

Покојник је покривен белим покровом, испод кога се види, да су му руке прекрштене. Руски је обичај да се жалост представља не црном бојом као код нас, него белом бојом. Зато су сва огледала застрта белом тканином; исто тако и електрични лустери.

Велики број најстаријих београдских свештеника, на челу са митрополитом Србије, извршили су црквени обред. На јектенија одговарало је певачко друштво „Станковић."

Кад је почела та заупокојна служба, око катафалка великог покојника били су окупљени врхови српске државе и друштва. Престолонаследник са својом пратњом, принц Павле, цео генералштаб, сви виши и нижи официри што се налазе у Београду, министри и њихове даме, дипломатски кор такође са својим дамама — све у великој црној тоалети — главни преставници престоничке општине и полиције, државни свештеници, ранији министри и други садањи и ранији државни великодостојници напунили су били велику салу и сузним очима гледали у посмртне остатке великога Руса и великог српског пријатеља. Госпођица Хартвиг, сва порушена од тешке жалости и бола за изгубљеним оцем, стајала је, косе сплетене само у просте плетенице, чело катафалка. Поред ње стајало је особље руског посланства.

По свршеном црквеном обреду први је пришао госпођици Хартвиг престолонаследник Александар и у име свога оца Краља и своје изјавио јој своје најискреније саучешће. После њега то је учинио и принц Павле, а онда су редом, по рангу, прилазили други присутни, сваки очевидно са најискренијим саучешћем.

Београђани желе, да се Хартвиг сахрани у Београду. „Политика" о томе саопштава ово:

„Никола Хартвиг, велики Рус и велики пријатељ Српског Народа, лежи мртав. Цела Србија, погружена, стоји пред тим мртвачким одром; са свих страна, од најкрупнијих до најситнијих личности стижу породици покојниковој изјаве најискренијег и најдубљег саучешћа.

Јер жалост те породице у исто време жалост је и наша. Заслуге Николе Хартвига за цео наш народ толике су, да сваки појединац од нас осећа жалост, као да му је умро неко од најближих.

Због тога је спонтано без икаквог додира с владом, у средини београдског становништва никла мисао, да би жеља целе Србије била, да се пок. Хартвиг сахрани у Београду. Никада се Србија не може одужити великом покојнику за све оно, што је он урадио за Српство. Али она може побожно, с пуно љубави и пијетета да му чува гроб. Кости његове мирно би почивале у земљи, коју је он волео исто тако, као да је њен син.

Једна група највиђенијих београдских политичара, високих чиновника и грађана умолиће владу, да она поради на томе, да породица покојникова и царско-руска влада допусте, да се покојник сахрани у Београду. Ако влада добије тај пристанак, онда ће једна велика жеља целог српског народа бити испуњена.

За сад се, наравно, још о томе ништа поуздано не зна, јер гђа Хартвиг долази тек сутра у јутру у Београд из Цариграда. Тек по њеном доласку моћи ће то питање да се реши. Тада ће, у осталом, и тестаменат покојников бити отворен. За сад се још не зна, да ли тестаменат уопште постоји, пошто су све приватне хартије покојникове одмах после смрти запечаћене. Ти печати скинуће се тек кад гђа Хартвиг дође."

Немачко-аустро-угарска погодба против Русије.

Петроград, 29. јуна.

Данашњи број „Новога Времена" доноси појединости о том, о чему се је немачки цар *Вилхелм* саветовао са аустро-угарским престолонаследником, надвојводом *Фрањом Фердинандом* приликом своје последње посете у Конопишћу. Према извешћу тога великог руског листа створене су ове погодбе:

— Немачка се обвезује, да ће на руској граници устројити два нова корпуса, умножити број подофицира у немачкој војсци и на источној граници држати сталан стражарни корпус, који се увек има држати на ратној нози, и најпосле ће проширити свој флотски програм градњом четири нова дреднота.

За то се Аустро-Угарска обвезује, даће годишњи контингенат новака подићи са 30.000 момака па да ће подићи ефективни број резерве, даће изградити стратегијску железничку пругу од руске границе до Станислава, Кракова или до Одерберга, да ће појачати утврђења више вароши, а Босну и Херцеговину да ће поделити на два независна округа.

Абдикација арбанашког кнеза.

— Неуспех Туркан-пашин у Петрограду. — Немогућ положај кнеза Вида. — Абдикацију саветују велике силе. —

Последња нада арбанашкога кнеза *Вилхелма* била је мисија његова министра-председника *Туркан*-паше у Петроград. Туркан паша је, док је постојала турска владавина у Европи, дуго година био отомански амбасадор на руском царском двору, где је стекао приличних симпатија. На те симпатије рачунаху сада и арбанашки »мбрет« и сам Туркан паша, кад је овај дошао у Петроград да за Арбанију моли даље милијоне новца па и војену потпору. Али је Русија и једно и друго *одлучно одбила*, јер има паметнија посла, него да троши свој новац и војнике на Берхтолдово политичко недоношче. И тако све Видове наде падоше у бунар! То, а и бедне прилике у самој Арбанији потпуно су онемогућиле даљу владавину кнезу Вилхелму, коме већ и саме велике силе сада саветују, да се одрече свога кобног престола.

— Абдикација кнеза Вилхелма. —

Рим, 29. јуна.

Услед неуспеха Туркан-пашине мисије у Петрограду, који је неуспех већ и службено установљен, веле, да је *абдикација кнеза Вида већ коначно одлучена*. На његово место долази међународна контролна комисија, коју ће водити адмирал *Ламб*, енглески члан те комисије.

У овдашњим политичким круговима се упорно одржава глас, да су се *велике силе* — услед неповољних вести, што стижу из Скадра — *сложиле у том, да ће кнезу Вилхелму саветовати, да се одрече престола*. Аустро-угарски амбасадор у Риму ономад се о том саветовао с министром иностраних дела.

— 10.000 устаника код Шијака и Тиране. —

Драч, 29. јуна.

Из околине Тиране јављају, да устаници око Шијака, Тиране и Каваје сада броје око 10.000 људи. Устанички табори су једни с другима стално у свези путем знакова. Положаји према Јуби и Римској Капији скоро су непоседнути владином војском.

— Кнежева ћерка оболела. —

Милано, 29. јуна.

По вестима из Драча, *ћерка* кнеза Вилхелма је *оболела* од барске грозвице.

НОВИ САД, 30. јуна 1914.

— Хајка на српску омладину. После сарајевског атентата, због којега би на оптуженичку клупу требало ставити и полицију, почела је страховита хајка на српску омладину, коју полиција од Прага, Берлина, Беча и Љубљане па доле на југ бесомучно гони. Настао је школски одмор, и омладина ваља да се одмори од рада и од школскога напора, али јој је данас полиција стала за врат, сумњичи је, претреса јој станове и хапси је.

И земунска полиција није, због славе осталих полиција, могла да спава, те је, као што јавља земунска „Садашњост" (бр. 35.) стрпала у затвор осморо српских младића и држи их *„у затвору без икаква разлога, а да их и не саслушава."* Земунски лист о томе саопштава даље ово: „Болно је погледати те младе и интелигентне дечаке, како су бледи и измучени од живота у страшним и смрдљивим затворима земунске полиције: Двојица су се разболела и пренесена су у болницу."

Чујемо, а и социјалистичка „Слобода" (бр. 26.) то већ саопштава, како је новосадска погранична полиција повела истрагу против Срба ђака, који су на Видов-дан били на Косову ради студије и разоноћења, јер да су они тобоже ишли на позив и о трошку српске владе.

Врло карактеристично: после атентатске изјаве министра-председника грофа Тисе наишле су на озбиљно одобравање опозицијоних народносних елемената, а министрови чиновници се у својим поступцима не опредељују према интенцијама свог врховног шефа.

У осталом, на јавност са именом те личности, која је пограничној полицији денунцирала омладину!

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— Бајка о демаршу. Већ смо забележили, да је црножута штампа надувала бајку о демаршу у Београду, и да до тога демарша, онако као што би хтели бечки новинарски шмокови, не ће ни доћи. То сад потврђују и прашки „Народни Листи", који саопштавају из Беча, како је владалац био одлучно противан демаршу. Незгодно је ипак, што службени бечки кореспонденцбиро својим саопштењима уноси забуну и изазива, и то тако, да је недељни „Die Zeit" одлучно и отворено устао против тога. Ми на југу монархије на све то можемо толико рећи, да та изазивања много шкоде монархији и да међу елементима, који су искрено вољни помоћи у тешким часовима, не праве добру вољу. Гроф Берхтолд ваља тим незгодама да учини крај.

— Крвави сукоби на румунско-бугарској граници. У последње време се у два маха услед бугарског иза-

---

ЛИСТАК.

ВРШИДБА.

— Слика из живота српског народа у Бачкој. —

Звуци од вршалица прелетали су преко пољана. Даљна равница прогута их без одзива. Ловац на препелице застане на тај звучни, мало дубоки глас. Неколико тренутака не тражи лова, већ наслоњен на пушку слуша то летеће зујање. Мирна тишина без човечјег гласа. Ту само природа говори за смртне неразумљивим гласом.

Тихим лупкањем додирују се листови још зелених кукуруза. Жита већ сва покошена и свежена, а на ретким таблама таласа се класје од проје и мухари. Упола зрели џбунови кромпира шуште. Један јастреб љутито се баци на своју жртву: малог миша, који му утече. Мале ласте лете оштро овамо-онамо за ситним бубицама. Високо у ваздуху лети врана, лено машући крилима. Сад не ларма, одмара промукло грло, јер ваљда и она слуша на тај тајанствени хук.

Добош на вршалици једнако тужно брује. Око вршалице вредан народ, лако обучени мушки и женскиње, старији и млађи помешани. Дугачки кајиш, који спаја вршалицу са казаном, једнако клокоће, као воз кад преко скретница прелази. Сам казан лупа, рче, пуца, како већ у себе усише воду из бурета. Машинист прљав, угарављен, отвара врата од казана и гура лопатом угаљ, да се ватра стално одржава.

Џакови, обешени на вршалици, брзо се напуне житом. Неколико од сунца опаљених момака бацају их на кантар. Дечаци, што сламу носе, шале се са девојкама Ове пак скупљају плеву, а на лицу им је с прста дебела прашина.

»Што не купиш мало руменила, Ружо? И таковог има код грк' Дангубе! На то руменило ни прашина не ће!"

„Па и на твоје науснице би требало мало кењаче, јер ти се једва виде бркови; онда би ваљда девојке радије погледале на те!"

Тај одговор ни најмање није се допао момку, јер су се сви на његов рабош смејали, па ће срдито наставити:

„Бабица ти је здраво језик подсекла, то је истина. Тешко твом мужу, док га станеш сапунати, ако га узимаш!"

„Имаћу, зашто не. Само што и онда не ћеш ти тај бити."

Момак још нешто рече, али то Ружа није чула, јер је већ отишла носећи плеву.

Не само момци, већ и ожењени, који су око машине радили, погледали су за њом. Код кантара радила су два старија човека, па су негодовали главом, као да су слутили неку опасност због лепоте ове девојке.

„Кажем ја, и због ове ће се момци потући, док не повеже цегу! Имаће ту и брица посла", рећи ће Штипла Лукић.

„Да је Ружа прва девојка, то стоји. И Дрена је лепа, али је Ружа формастија", одговара Рада Павков Пурцика.

„Њена је мати прва млада у своје време била."

„Да, мој Штипло, али је то већ давно било."

Обојица оставише мало посао. Мисли им одоше у прошлост, када су још обојица момци били, а са њима је и Ружина мати одрасла и у коло ишла.

„Видиш, Штипло, да је Ружа иста као што јој је и мати била."

Штипла извади лулу, али је одмах и остави, јер при вршидби није слободно пушити.

„Тако је, Рада. И у ове се очи сијају као жеравица, баш као и у матере јој. И коса јој је као гар црна, а образи румени као ружа."

„Да, па као што чујем, један од Гранићевих момака игра у колу увек до ње. Ваљан момак тај Милан."

„Па да, само жене на пијаци — каже ми моја баба Љуба — говоре, да је Станко Пожарев бацио око на њу."

„Но онда ће већ и жандари имати посла, јер ће се та два момка о њу отимати."

„Да ће се отимати, то је сигурно. Знаш, да су Пожари сви погани и одмах ваде нож. Ето Урошеви синови, мали као зечићи, а највеће убојице у селу. А Станка боље да мајка није ни родила. Убојица је, кавгаџија, а све зато, што му је отац богат. А радити баш не воли."

„Па баш ни Гранићи нису мако. А Милан је вредан, целе недеље ради. Он издржава и своју матер удовицу. Сви га у селу као ваљаног момка хвале."

зивања догодили на румунско-бугарској граници *крвави сукоби*, у којима два румунска војника погибоше. Онномад је у Арткеју и Акадулару опет био такав крвав сукоб, у ком *погибоше* један румунски војник и један муслиманин румунски поданик. Због тога је румунска влада 27. јуна (10. јула) о. г. одржала министарски савет ради мера против те бугарске напасти.

— **Важна војна мера у Русији.** Бечки лист „Дајчес Фолксблат“ доноси вест, да је *руски војни министар продужио до 1. октобра рок за војне вежбе* **за 650.000 војника.** Бечки лист *доводи ту важну војну меру Русије у свезу са запетим односима између аустро-угарске монархије и Србије*, те мисли, *да би Русија Аустро-Угарску напала, ако би ова навалила војском на краљевину Србију.*

Пре месец дана је један аустро-угарски генерал у бечкој «Н. Сл. Преси» написао сензациони чланак о *оружању Русије и Србије.* Констатовао је, да ће *Русија*, задржав резервисте под оружјем, у времену од 15. августа до 1. октобра, *имати у активној служби војној* **2,800.000 војника.** У исто време ће — вели генерал — *Немачка* имати под оружјем најваше 600.000, а *Аустро-Угарска* 200.000 војника супрот тој огромној руској убојној сили. Значајно је, да исти аустро-угарски генерал у својој калкулацији *није узео у обзир италијанску* убојну снагу. То нешто крупно значи!

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 30. јуна 1914.

— **Вече занатлијске омладине.** Синоћ је у просторијама овд. Задруге Срба занатлија приређено друго вече занатлијске омладине, које је врло лепо испало. Госте је поздравио председник, а онда је др. Каменко Суботић одржао кратак говор о начелу Свој Своме. Г ца М. Грујић врло је лепо декламовала једну Змајеву песму, а „Невен“ управо красно отпевао једну песму. После лепе живе слике „Збор вила“ представљен је Змајев »Шаран«; представа је била врло добра, а публика се за њу необично интересовала Иза првог дела настала је игранка наше веселе а очевидно добро васпитане омладине.

— **Војник усмрћен електричном струјом.** Јављају из *Тржића* (у Хрватској) 23. јуна (6. јула) о. г: Андрија *Јаучко*, од 24 год., из Хрватске, војник код бициклистичког батаљона, нађен је *мртав* јутрос у 5 сати близу железничког моста, покрај ступа 62 на којем је причвршћена жица за електричну струју. Радник, који га је први опазио, пријавио је налаз у касарни Одмах је отишла на место несреће комисија, састављена од једног капетана, двојице поручника, једног стражмештра и батаљонског лечника дра Ванека. Ова је установила идентичност покојника, те је нашла, да му је лева рука електричном струјом испржена. Јаучко се је, не зна се с којег разлога, успео железничким степеницама, које су биле причвршћене уза ступ, чак до жица и дотакнуо их се. Струја га је усмртила и његова лешина пала је на земљу са 10 метара висине.

— **Реткост!** Кр судбени сто у Суботици *осудио* је ст.-кањишког полицајног капетана Јаноша *Фратричевића* на *24 дана затвора* и новчану глобу, а полицаје Вајду, Фехира и Петрића на по *8 дана затвора* и глобу, јер су ратаре ст-кањишке Михаила и Силвестра *Чикоша* ни криве ни дужне одвукли у затвор и тамо их љуто испребијали.

Кад нас је *реткост*, да г. г. полицаји буду кажњени за своја насиља. Суботички суд је дао добар пример.

— **Девојачко Васпиталиште Св. Мајка Ангелина** (Budapest, IV. Váci utca 63. II. em.) на захтев родитеља, шаље проспекте и даје обавештаје у погледу примања питомица за школ. годину 1914|15. 230 28 90

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Још један панамино у Угарској.** Неки Белгијанац Роберт *Киле* требао је бити протеран из Угарске због *варања* при игри. Али је прогон *повучен*. Испоставило се, да је тај Киле у енглеске илустроване листове протурио слике бившег министра-председника Лукача и садашњег угарског премјера Тисе уз похвалне описе, па сада за то тражи од угарске владе „маленкост“ од 300.000 К.

— **Велика крађа драгоцености.** Грофу *Муравјову* су украли у експресном возу Лондон-Петроград торбу са одијарима вредним преко 150 000 круна. Гроф је на торбу добро пазио, но само је за тренутак скинуо очи са ње, а торбе је одмах нестало. Крађу су свакако извршили међународни лопови.

— **Убијен војник на стражи.** На путу из Тријента у тврђаву Рончоњо (у јужном Тиролу) два војника нападну свог друга царскога ловца, који је стајао на стражи, те га с леђа *убију* из пушке. Кад је дошла патрола, да смени стражу, војника је нашла већ мртвог. Убице хтедоше у цивилном оделу да утекну преко границе, али их ухватише.

— **Анархисте у Паризу.** У варошици Бомон сир Оаз ухватили су ових дана два анархисте, код којих осим две бомбе нађоше и именик 20 париских анархиста. Париска полиција их је све затворила; то су већином Руси и руски Чивути, затим Французи и Талијани Један од Руса становао је с неком младом женском, па кад их је полиција изненадила, млада женска се *убила*. У некојих нађоше прскавих ствари и отрова. Оне две бомбе, које узаптише, нису биле празне, него су напротив биле напуњене ванредно силном експлозивном материјом. Једну од тих бомби су помоћу електрицитета из даљине од 500 метара довели до експлозије и дејство јој беше врло силно. На километар даљине су се куће затресле, а окна попуцала. Мисли се, да су те анархисте хтеле да изврше атентат против руског цара, но полиција вели, како она има доказа, да су анархисте смерале атентат на председника републике Поенкареа, пре него што овај пође на пут у Русију.

— **Генерал Стесељ на умору.** Руски листови јављају, да је несретног браниоца чувене руске тврђаве Порт-Артура за време руско-јапанског рата, генерала *Стесеља*, ударила капља и да се генерал налази у потпуно безнадном стању. Изгубио је говор и не може да се макне. Стесељ борави у јужној Русији на добру свог бившег ађутанта.

Као што је познато, генерал Стесељ је због предаје Порт-Артура стављен пред ратни суд, који га је осудио на губитак генералског чина и годину дана затвора у тврђави. Но порт-артурској трагедији није био толико крив Стесељ, колико *ужасна корупција*, која је под тадашњим намесником на Квантуншком Полуострву, адмиралом *Алексејевим*, владала у руској војној управи. То као да је имао у виду и цар Николај, кад је *помиловао* несретног Стесеља, пошто је неко време био у затвору.

НОВИЈЕ.

Драч, 29. јуна. Стање је стално очајно. Кћерка се кнежева разболела од грознице.

Београд, 29. јуна. Уза све неприлике, које један део бечке штампе прави Србији, изборна се борба грандиозно развија. Три су опозицијоне странке образовале блок, који овде називају *трофузија* и већ су одредиле кандидате за 11 округа. Радикална се странка такођер увелико спрема, те је образовала велики агитацијони одбор од 50 чланова, који је подељен у више секција. Обе групе раде на изборноме прогласу.

Задар, 29. јуна. Изасланство града Дубровника са градоначелником *Чингријом* на челу, а под вођством председника земаљскога сабора дра *Ивчевића* и посланика *Бијанкинија* притужило се земаљском поглавици грофу *Атемсу* због противсрпских демонстрација у Дубровнику. Поглавару је о томе предат и меморандум, у којем се међу осталим тврди, да је и домобрански капетан *Матичевић* лично учествовао у изгредима. Оптужује се и котарски предстојник дубровачки, што није употребио полицију против изгредника.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА“.

Тобоже намишљене демонстрације.

Београд, 30. јуна. Пошто су овдашњем аустро-угарском посланству стигли поуздани извештаји, да се против посланства смера акција, која иде изван оквира демонстрација, то је на посредовање посланика *Гизла* српска полиција синоћ предузела код посланства изванредне мере сигурности, али до пола 1 по поноћи није се ништа догодило. (Биће да је какав видовит шпицл начинио *глуп аларм*, јер претпостављамо толико памети и код највећих шовена београдских, да не ће дирати у аустро-угарско посланство те да не ће правити неприлика својој рођеној отаџбини. Неко је хтео да се покаже *сувише* услужан нашем посланству у Београду. — Ур. »Бр.«)

Италија сазива резервисте.

Рим, 30. јуна. Ратни министар је *сазвао резервисте* годишта 1891. (Ваљда 1901.? — Ур. „Бр.«)

Аустро Угарска и Србија.

Београд, 30. јуна. Овдашњи листови заступају становиште, да Аустро-Угарска нема никаква правна наслова за то, да у свези са сарајевским атентатом ставља Србији било какве захтеве.

Српски пијетет према Хартвигу.

Београд, 30. јуна. Мртво тело пок. руског посланика *Хартвига* сахраниће се сутра, у уторак. Варош Београд захтева, да се велики покојник погребе у Београду, где ће му и споменик бити подигнут.

Метеж у Арбанији.

Драч, 30. јуна. Епирећани непрестано *продиру напред* и већ су посели земљиште веће од онога пре испражњења.

У друштву с арбанашким устаницима Епирећани *нападоше Берат*. Међу Епирећанима бори се и редовна грчка војска.

Драч, 30. јуна. Устаници су јуче у подне освојили варош Берат.

— **Шта вели Иса Болетинац.** —

Драч, 30. јуна. Јуче беше скуп „нотабла“ арбанашких, да се саветују о поступку против устаника. При том је кнезу изражено тако „опште топло поверење и симпатија“, да је Иса *Болетинац* рекао, да нико други не сме бити кнез Арбаније, ако би се кнез морао повући. (Лепо кнезу пророкује стари косовски зликовац! — Ур. „Бр.“)

Опет крвав сукоб на румунско-бугарској граници.

Букурешт, 30. јуна. На румунско-бугарској граници се опет десио погранични *судар* између румунских и бугарских војника. При том су *два румунска војника* на стражи *тешко рањени.*

ПРИВРЕДА.

— **Прва Народна Банка у Питсбургу.** Милијуни су пропали од оног новца, што га је наш народ у Америци зарадио, ринтајући и кулучећи на најтежим, најпростијим и најопаснијим пословима. А изједоше му све те милијоне којекакви никоговићи, агенти и разне сумњиве „банке«, које су саме себи пришивале лепе називе „народна, »славенска“, »српска«, »хрватска“ и т. д., а у ствари крили су се иза тих »банака« сумњивци којекакви, без срца и душе. Понајвише су то били, па и данас су, угарски, пољски и руски Чивути.

А већ ко не зна за оног по злу чувеног Зотија, чије име проклињу сви поштени Срби и Хрвати и који ће се још стотину година спомињати у Америци ради покварене му душе, јер је милијоне народног новца упропастио у време оне новчане кризе у Америци пре неколико година, које му је народ био поверио.

Последња тешка несрећа, што је стигла народ наш, била је пропаст Прве-Друге Питсбуршке Банке у Питсбургу, лане отприлике у ово доба.

У ту банку имао је наш народ у Америци још једино мало поверења због велике рекламе, коју је за себе у нашем народу правила. У све остале банке није веровао, а нарочито којекаквим банкирићима и агентима. За то је та банка могла да окупи око себе многе улагаче Србе и Хрвате, па кад је пропала, утврдило се, да је у њој било неколико милијона круна нашег народног новца.

Наши Срби место да су слали свој новац у свој крај, у своје земљорадничке задруге и остале новчане установе наше и ради сигурности и да помогну род свој, они су помагали којекакве пропалице и гладнице у Америци.

Кад је лане та питсбуршка банка пропала, дигла се цела забуна по свима колонијама нашим у Америци, јер је у свакој било и наших људи, који су у тој банци својих новаца имали. Људи су били као избезумљени. Остављали су рад, седали су на железнице и летили у Питсбург, да очима својим виде и ушима чују, шта је и како је, је ли им мука и зарада пропала сасвим или ће се ипак колико толико спасти од ње.

А сад, ето, објављује та банка опет по свој Америци, да рад отпочиње поново, а новине у Америци то весело обзнањују и томе се од срца радују. Извињавају ту банку бог зна како: да није она бајаги крива била, што је пропала, већ да се десио један мали несноразум са државом, којој је дужност да банке надзире, па је и питсбуршку тако надзирала и само услед »неког неспоразума« затворила је; хвале је и подижу је, како исплаћује свакоме, што је у њој имао; неке новине чак јављају, да ће банка и интерес (камату) на новац улагачима платити за све време, откад је рад обустављен био, дакле за целу једну годину дана (као да јој то није дужност), али само мудро додају и ове речи: док се сврше неки заостали послови; неке већ пишу да исплаћују и камату и т. д. и т. д.

Не знамо, ради чега те новине тако пишу: да ли што их је банка за то за-

---

„То је и заслужио. Ето и сад храни машину, а још је доста млад за тај посао.“

Горе на вршалици примао је снопље Милан. Хранио је њима гладну машину. Сигурном руком спуштао је снопље међу ваљке, да увек подједнако једе машина. Није гледао ни десно ни лево. Код овог посла морао је хранитељ врло пажљив бити, јер би и њега могли појести ваљци. Један непажљив корак, један погрешан покрет руком, па да изгуби и ноге и руке.

„До подне свршићемо на овом гумну, па ћемо онда превући машину Пожаревим камарама. Они долазе на ред. Али ево баш иде и Станко.“

Један поносит момак приближавао им се. Кад је већ стигао до њих, ухвати се мало за обод од шешира и поздрави их:

„Добар дан, људи.“

Оба чиче отпоздраве га хладно, тек онолико, колико се мора.

„Сретан вам рад.“

„Вала.“

„Плаћа ли жито?“

(Свршиће се.)

молила и дала им готову обавест, па је само оне сад прежвакују, или што у већој радости, да се народу новац сачувао, не могу ту радост своју да суспрегну, већ јој маха дају на тај начин. Но и у једном и у другом случају греше тешко против свога народа, и то греше двоструко: прво што шаљу народ у исто зло, из кога је једаред измакао и, друго, што по том изгледа, да за њих не постоје српске новчане установе у старом крају по свима српским земљама, па да наше народно благо, нашу народну крваву тековину упућују рођеној груди, а не туђој. А грех је такав рад и поступак још и због тога, што то чини штампа, новине, којима је задатак, да народ просвећују, да му очи отварају и указују му прави пут у свему, којим треба да иде, па разуме се и у томе.

За то молимо макар све наше родољубиве новине у Америци, да увек и пре свега гледају на интерес народа нашег и да не наседају лепим речима, којима нас туђин мами у своје јато, да нас ослаби, а себе да ојача. Ми знамо Америку, и ми за то можемо и да слободно и отворено кажемо, *да у Америци нема банке доста сигурне за наш народ и за то треба упућивати наш народни новац сав само и само у стари крај.* То знају и Срби у Америци, то је и њихово мишљење о америчким банкама и банкарима, које они и исказују без страха и зазора свагде у Америци, само се на жалост тога не држе. Али осим свега што смо навели, још је нешто што нам забрањује тако радити, нешто, што мора бити сваком Србину свето, и што мора бити и остати увек неповредиво, а то је начело: *Свој своме*, у име кога начела ми морамо свагде, у свако доба, на сваком месту, у свакој прилици и згоди: *чувати своје, подизати своје, помагати своје, сирезати са својим.*

Зато нека то браћа наша у Америци увек на уму имају и нека не иду ни питсбуршкој ни икојој другој банци и туђинима којекаквим банкирићима, већ нека своје уштеде шаљу и улажу само и једино у своје српске новчане установе, које су сигурне и напредне и где им зацело ни филир не ће пропасти.

ОГЛАШУЈТЕ У БРАНИКУ.

НОВО! **Легија Смрти** НОВО!

или рад тајног удружења „Црне руке“ на ослобођењу бал. слов.

Роман из рата 1912.—1913. године. I. и II. део са 45 слика.

У меком повезу . . . . . К 5.—
У тврдом повезу . . . . . К 6·—
У фином плат. повезу са позл. К 7·—

ИЗДАВАЧКА КЊИЖ. С. Ф. ОГЊАНОВИЋА НОВИ САД (Ujvidék) 146 27-

ЗА МОЈУ
галантеријску и кратке робе ТРГОВИНУ
потребујем једног
млађег спомоћника и шегрта
који мађарски и српски говоре. Ступити могу одмах.

Лазар Пауковић, *Чуруг.*
1—2 276

Опатија (Abbazia)
Вила Палма
красни положај међу морем и шумом, 8 минута од парка, изнајмљују се собе с кућном храном уз најјефтинију цену.

8—10 263 Власник **Василије Бобић.**

НА ЗНАЊЕ! Част ми је поштованом грађанству вел.-бечкеречком и на страни до повољног знања ставити, да сам своју **Кројачку радњу** мушког одела и свештеничког одела (горње и доње мантије) **из Панчева преселио овамо у Вел. Бечкерек.** Стога молим поштовано грађанство, да ме као младог почетника а доброг Србина, способног мајстора са својим потребама што више потпомогне. За добар крој и израду стојим добар.

С одличним поштовањем
Адам Барјактаровић,
одликован са сребрном дипломом
9-10 262 ВЕЛ. БЕЧКЕРЕК, Alkotmány utca 23.

ПЕРИНУМ

једино домаће средство противу свих врста назеба, реуматизма, прави борови сок, а српски је производ, који надмашује све досадање назване францбрандвајне. — Срби трговци, апотекари, узмите у вашој радњи овај **чисто српски производ**, који се само вама даје, а под гаранцијом за успешно дејство, што доказују и многобројне захвалнице од којихнеколико следују:

Штовани господине!

Приликом моје слабости одјаког реуматизма имам да Вам изјавим, да поред многобројних других лекова који су били од мањег утицаја, једино ваш „Перинум“ спасоносно је утицао.

С тога Вам изјављујем моју дубоку захвалност уверена да после употребе Вашег „Перинума“ сваки реуматизам мора ишчезнути, топло ћу га сваком препоручити.

Захваљујући Вам поздравља Вас
51—189 ДАНИЦА МИХАЈЛОВИЋ капет.

Цена је великој боци К 2·— а малој К 1·20 Где нема у трговини апотеци, онда шаље **творница Перинума** и директно на појединца са доплатом; а код поруџбине од К 10·— франко. Перинум се добија у свакој срп. тргов. и апотеци

Браћа Поповићи, Земун.

ШАНДОР СЕЧАНСКИ
СУДСКИ ПРОТОКОЛИСАНО РАСПИТИВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ И ПРИВАТНИ ИСТРАЖИВАЧ
прима поверљива истраживања, ноћна и дневна посматрања ради открића лијезона у купатилима. За свашта набавља тачне податке и обавештај. Телеграфска адреса: **Сечански, Мокрин** 120 78—

Две куће
у **Новом Саду** продају се из слободне руке, једна се налази у улици Николе Берчењија бр. 17 а друга у Варешмартијевој улици бр. 14.
За услове ваља упитати ма у којој кући. 274 2-3

Улоге на штедњу
прима
Савска Банка
БЕОГРАД—САВА 258 13-100
Све улоге без отказа исплаћује. Плаћа на улоге 6 од сто интереса годишње по погодби и више.

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИМА „Русанда“
(Торонталска županija) — у Јужној Угарској.
Отворено је од 1. (14.) маја до 1. (14.) септембра сваке године. Специјално лечи: **Севотину, хроничну ревму, скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести**, које нису биле у стању никакове лековите масти излечити, — нарочито Psorias и Prurigo. Код женских **неуредан крвоток** и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **костобоље.** Caries, Necrosis-а, у коме премашује најчувенија интернационална купатила. **Са успехом** лечи **застарели луес.** — Станови се састоје из четири модерна **хетела са 74 собе, курсалон, кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк**, са удобним клупама, — **гласовир, куглана, билиард** стоји на расположењу купалишним гостима. — Ближа извешћа и проспекте на захтев и бесплатно шаље **управа купатила „Русанде“.** 143 65—100

ПАРК ХОТЕЛ
Будимпешта
преко пута од долазне стране централне Железничке станице.
С највећом удобношћу удешен модерни породички хотел првога реда.
Цене собама од К 4·— на више.
ПАНЗИЈОН К 5·— НА ДАН. 275 1-4

Слано купатило у Старом Сланкамену

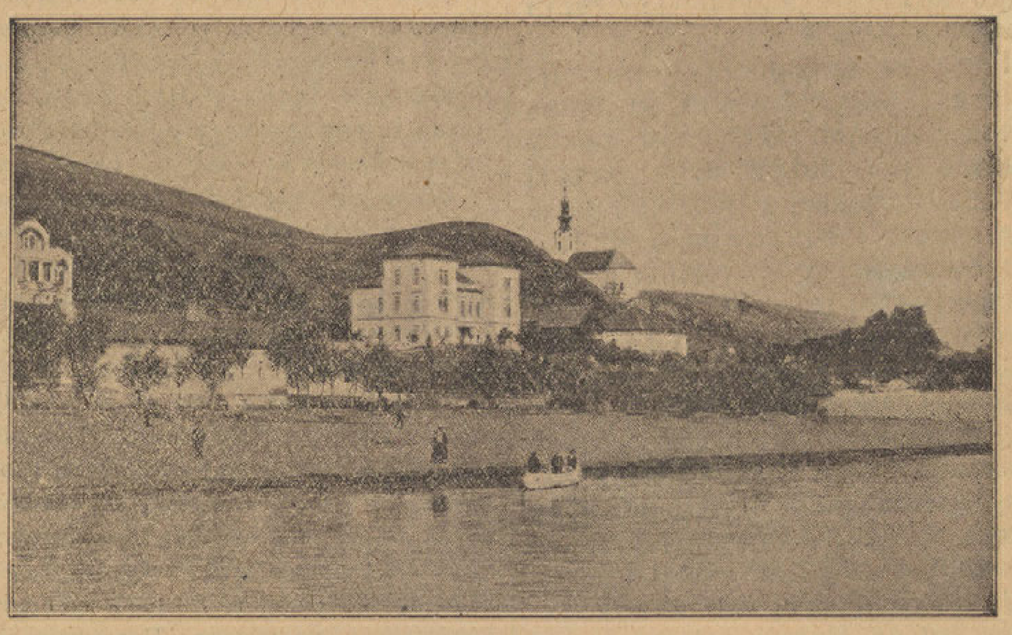

отворено од 1. маја до 1. октобра

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материце и јајницима; све врсте катаралних запаљења малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу свију облика; жигове и севотине; извесне врсте кожних болести.
Купатило има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 до 6 Круна.

Лепу пространу новосаграђену рестаурацију са добрим јелима и пићем, сталну музику која трипут дневно свира.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје:
54 96 100 **Штедионица у Ст. Пазови.**